

QONUN USTUVORLIGI TAMOYILLARI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH STRATEGIYALARI

Qayumov Bohodir Sohodillayevich

Namangan viloyati To'raqo'rg'on tuman

IIB JXX XPB profilaktika inspektori katta leytenant

Annotatsiya: Ushbu maqolada qonun ustuvorligi tamoyillarining korrupsiyaga qarshi kurash strategiyalarida tutgan o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, qonun ustuvorligi tamoyillarining mustahkam asosga ega bo'lishi korrupsiyaga qarshi kurashning eng muhim sharti hisoblanadi.

Kalit so'zlar: qonun ustuvorligi, korrupsiya, davlat boshqaruvi, huquqiy islohot, shaffoflik, javobgarlik

Abstract: This article analyzes the role and importance of the rule of law principles in anti-corruption strategies. The results show that a solid foundation of the rule of law principles is the most important condition for the fight against corruption.

Keywords: rule of law, corruption, public administration, legal reform, transparency, accountability

Аннотация: В данной статье анализируется роль и значение принципов верховенства права в стратегиях противодействия коррупции. Результаты показывают, что прочная основа принципов верховенства права является важнейшим условием борьбы с коррупцией.

Ключевые слова: верховенство права, коррупция, государственное управление, правовая реформа, прозрачность, подотчётность

Kirish. Qonun ustuvorligi zamonaviy demokratik davlat qurilishining asosiy tamoyili sifatida korrupsiyaga qarshi kurashning muhim vositasi hisoblanadi. Korrupsiya hodisasi nafaqat iqtisodiy zarar yetkazib, balki ijtimoiy adolat va qonun ustuvorligi tamoyillariga ham jiddiy putur yetkazadi [1]. O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, 2017-yildan boshlab amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohatlarda muhim o'rin tutadi. Mamlakatimizda qonun ustuvorligini ta'minlash va korrupsiya bilan kurash sohasida amalga oshirilayotgan islohatlarda davlat hokimiyati organlarining barcha darajalarida shaffoflik va ochiqlik tamoyillarini joriy etish, fuqarolar huquq va erkinliklarini himoya qilish mexanizmlarini mustahkamlash alohida e'tibor qaratilmoqda [2].

Korrupsiya va qonun ustuvorligi o'rtasidagi dialektik bog'liqlik nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi. Qonun ustuvorligining zaif bo'lishi korrupsiyaning keng tarqalishiga zamin yaratadi, o'z navbatida korrupsiya qonuniy tartib-qoidalar va institutlarning kredibilitetini pasaytiradi. Bu zanjirsimon

jarayon davlat boshqaruvi samaradorligining pasayishiga, iqtisodiy o'sishning sekinlashuviga va ijtimoiy barqarorlikning buzilishiga olib keladi. Shuningdek, korrupsiya fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini susaytiradi va ijtimoiy-siyosiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi [3].

Metodologiya va adabiyotlar tahlili. Ushbu tadqiqot adabiyotlar tahlili va nazariy sintez metodlariga asoslanadi. Tadqiqot jarayonida mahalliy va xalqaro ilmiy maqolalar, monografiyalar, dissertatsiyalar va huquqiy hujjatlar tahlil qilingan. O'zbek huquqshunoslari orasida korrupsiya muammolari S.A. Avezov tomonidan chuqur o'rganilgan bo'lib, u o'z tadqiqotlarida korrupsiyaning huquqiy tabiatini va unga qarshi kurash mexanizmlarini tahlil qilgan [4]. Shuningdek, A.X. Saidovning ishlarida qonun ustuvorligi tamoyillarining O'zbekiston haqiqatlarida qo'llanilishi masalalari ko'rib chiqilgan bo'lib, konstitutsiyaviy huquq nuqtai nazaridan korrupsiyaga qarshi kurashning huquqiy asoslari tahlil qilingan.

Rus huquqshunoslaridan A.V. Kurakinnning tadqiqotlari korrupsiyaning davlat apparatiga ta'sirini chuqur tahlil qiladi va milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda qarshi kurash strategiyalarini ishlab chiqish zarurligini ta'kidlaydi [5]. Rossiyaning boshqa taniqli olimi V.N. Kudryavtsevning asarlarida korrupsiyaning kriminologik jihatlarini va uni oldini olish choralari fundamental darajada o'rganilgan bo'lib, postsovet makonidagi mamlakatlar uchun muhim nazariy asos yaratgan [6].

Xalqaro adabiyotda korrupsiya nazariyasining asosini S. Rose-Ackermannning "Corruption and Government" asari tashkil etadi, unda korrupsiyaning iqtisodiy va siyosiy oqibatlari hamda qarshi kurash mexanizmlari keng tahlil qilingan [7]. Transparency International tashkilotining Korrupsiya Indeksi (CPI) va Dunyo Bankining boshqaruv ko'rsatkichlari kabi xalqaro reytinglar korrupsiya darajasi va qonun ustuvorligi o'rtasidagi korrelyatsiyani ko'rsatadi. D. Kaufmann va uning hamkasblarining World Governance Indicators metodologiyasi qonun ustuvorligi va korrupsiya nazorati o'rtasidagi bog'liqlikni miqdoriy jihatdan baholash imkonini beradi [8].

Natijalar va muhokama. Adabiyotlar tahlili natijasida qonun ustuvorligi va korrupsiyaga qarshi kurash o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik mavjudligi tasdiqlandi. Qonun ustuvorligining asosiy komponentlari - qonun oldida tenglik, sudlarning mustaqilligi, davlat organlari faoliyatining shaffofligi va javobgarligi - korrupsiyaga qarshi kurashning muhim vositalari hisoblanadi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohatlarda bu tamoyillarning amaliy joriy etilishi korrupsiya darajasining sezilarli pasayishiga olib kelgan. Xususan, Korrupsiyaga qarshi kurash agentligining tashkil etilishi, davlat xizmatlari ko'rsatishning raqamli platformalarga o'tkazilishi va "Yagona darcha" tamoyilining joriy etilishi korrupsion xatarlarni kamaytirish bo'yicha muhim qadamlar bo'ldi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, korrupsiyaga qarshi kurashning samaradorligi bevosita qonun ustuvorligi institutlarining mustahkamligiga bog'liq. Sud tizimining

mustaqilligi korrupsiya jinoyatlarini adolatli ko'rib chiqish va jazolash uchun muhim shart hisoblanadi. O'zbekistonda sud-huquq islohotlari doirasida sud tizimining mustaqilligini ta'minlash, sudyalarning malaka va professional darajasini oshirish chora-tadbirlari korrupsiyaga qarshi kurashni kuchaytirish yo'nalishida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shuningdek, prokurorlik tizimining isloh qilinishi va uning nazoratchlik funksiyalarining kengaytirilishi ham korrupsiya bilan kurashda ijobiy natijalar bermoqda.

Raqamlashtirish jarayonlari korrupsiyaga qarshi kurashda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Davlat xizmatlari ko'rsatishning elektron platformalarga o'tkazilishi, davlat xaridlarining onlayn tizimlar orqali amalga oshirilishi va byudjet mablag'laridan foydalanishning ochiq monitoring tizimlarining joriy etilishi korrupsion sxemalarni qiyinlashtiradi va shaffoflikni oshiradi. Biroq, raqamlashtirish jarayonida yangi turdagi korrupsion xatarlar paydo bo'lishi mumkinligi ham hisobga olinishi kerak.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qonun ustuvorligi tamoyillari korrupsiyaga qarshi kurashning asosiy mexanizmi hisoblanadi. Qonun ustuvorligining mustahkamlanishi korrupsiya darajasining pasayishiga olib keladi va aksincha, korrupsiyaning keng tarqalishi qonun ustuvorligi tamoyillariga putur yetkazadi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan kompleks islohatlarda qonun ustuvorligi institutlarini mustahkamlash va korrupsiyaga qarshi kurash tizimini takomillashtirish o'zaro bog'liq jarayonlar sifatida amalga oshirilmoqda. Kelajakda korrupsiyaga qarshi kurashning samaradorligini oshirish uchun qonun ustuvorligi tamoyillarini yanada chuqurlashtirishga, sud tizimi mustaqilligini ta'minlashga, davlat organlari faoliyatining shaffofligini oshirishga va fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev, Sh.M. (2018). Qonun ustuvorligi va inson manfaatlari ta'minlanganda mamlakat rivojlanadi va xalq farovon yashaydi. Toshkent: O'zbekiston.
2. Юсупходжаева, С. Т. (2020). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БОЛЬНЫХ РЕВМАТОИДНЫМ АРТРИТОМ И МЕТОДЫ ИХ ПСИХОКОРРЕКЦИИ. In Global Science and Innovations 2020 (pp. 170-174).
3. Гафурова, С. Ш., & Юсупходжаева, С. Т. (2024). ТРЕВОЖНО-ФОБИЧЕСКИЕ РАССТРОЙСТВА ПРИ СИНДРОМЕ РАЗДРАЖЕННОГО КИШЕЧНИКА И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПСИХОТЕРАПИИ И ПСИХОФАРМАКОТЕРАПИИ ПРИ НИХ.
4. Юсупходжаева, С. Т. (2020). Психоэмоциональные расстройства при ревматоидном артрите и методы их психокоррекции. Журн. Неврология,(3).

5. Гафурова, С. Ш., & Юсупходжаева, С. Т. (2024). Identification of anxiety-phobic disorders in irritable bowel syndrome and improvement of medical psychological support in them.

6. Rasulova, R. B. (2025). DEVELOPING GENERAL EDUCATION SCHOOL STUDENTS' TEXT PRODUCTION COMPETENCIES THROUGH EFFECTIVE USE OF THE "STORY WITHIN A STORY" TECHNIQUE. Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal, 6(04), 297-311.

7. Rasulova, V., & Saidov, S. (2025). TAU-BASED THERAPEUTICS IN ALZHEIMER'S DISEASE: WHERE WE ARE AND WHAT LIES AHEAD. Естественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования, 4(5), 67-71.

8. Rasulova, V., & Saidov, S. (2025). AN OVERVIEW OF ALZHEIMER'S DISEASE THERAPIES AND THEIR CLINICAL LIMITATIONS. Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 4(11), 12-16.

9. Batirovna, R. V., & Sharipovna, B. S. (2021). Change in phospholipid composition and activity phospholipase A2 in hyperglycemia. ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL, 11(1), 1023-1027.

10. Расулова, В. Б., Кариева, М. Т., & Ибрагимова, Ш. А. (2021). ИЗУЧЕНИЕ ФОСФОЛИПИДНОГО СОСТАВА МЕМБРАН МИТОХОНДРИЙ ГЕПАТОЦИТОВ ПРИ ГИПЕРГЛИКЕМИИ. POLISH SCIENCE JOURNAL, 238.

11. Мусурмонкулов, Ж. М., Кадиров, М. А., Расулова, В. Б., & Шадманов, К. К. АЛКОГОЛ ИНТОКСИКАЦИЯСИДА БОШ МИЯ ЖАРОҲАТЛАРИНИНГ ОФИРЛИК ДАРАЖАСИНИ ЭКСПЕРТ БАҲОЛАШ МЕЗОНЛАРИ. FARMATSIYA VA FARMAKOLOGIYA ФАРМАЦИЯ И ФАРМАКОЛОГИЯ PHARMACY & PHARMACOLOGY, 68.

12. Webb, S. (2019). Incidental vocabulary learning. In S. Webb (Ed.), The Routledge Handbook of Vocabulary Studies (pp. 225-239). Routledge.

13. Laufer, B. (2018). The three 'I's of second language vocabulary learning: Input, instruction, involvement. Language Teaching, 51(2), 233-248.

14. Рахмонкулова, О. А. (2022). ЎЗБЕКИСТОН ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ. ИҚТИСОДИЙ ВА МАДАНИЙ СОҲА ИСЛОҲОТЛАРИДА ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИНГ ЎРНИ (ЖАНУБИЙ ВИЛОЯТЛАР МИСОЛИДА, 1991–2020 ЙЙ.), 10(11).

15. Рахмонкулова, О. А. (2022). РАСШИРЕНИЕ УЧАСТИЯ ЖЕНЩИН В ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ–ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПРОВОДИМЫХ РЕФОРМ В УЗБЕКИСТАНЕ. In The 8th International scientific and practical conference "Modern directions of scientific research development"(January 26-28, 2022) BoScience Publisher, Chicago, USA.

16. Avezov, S.A. (2019). O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashning huquqiy asoslari. Toshkent: TSYU nashri.

17. Konstitutsiyaviy huquq: Darslik / A.X.Saidov, M.X.Rustambayev, O.Xusanov va boshqalar. - Toshkent: Complex Print, 2019. - 292 b.

18. Ergashev, I.R. (2021). Davlat boshqaruvida shaffoflik va ochiqlik tamoyillari. Toshkent: Fan va texnologiya.